

Tweede analyse kwantitatieve veranderingen door gewijzigde meerjarige activiteitsubsidie Fonds Podiumkunsten

Rotterdam, 28 augustus 2015
dr. Cees Langeveld

Het Fonds Podiumkunsten - hierna te noemen fonds - hanteert sinds 2013 een aangepaste systematiek van subsidietoekenning voor meerjarig gesubsidieerde producerende instellingen. Voorjaar 2015 is een eerste analyse gemaakt van de effecten die de aangepaste systematiek teweeg heeft gebracht. Dit is gedaan op basis van cijfers over 2012 en 2013. Inmiddels zijn de definitieve cijfers over 2014 bekend. Aanleiding om te trachten een meer diepgaand inzicht te krijgen in de invloed die de aangepaste subsidiesystematiek heeft op uitvoeringen van fondsinstellingen.

De Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgroep Cultural Economics van de Erasmus School of History, Culture and Communication heeft de eerste analyse gemaakt van de kwantitatieve verschillen tussen 2012 en 2013. Zij is tevens gevraagd deze tweede analyse te maken. De resultaten van deze analyse vormen een aanscherping van die over 2012 en 2013. Het onderzoek is uitgevoerd onder leiding van Cees Langeveld.

Vragen

De vragen voor de tweede analyse luiden als volgt:

1. Maak een kwantitatieve analyse van de in 2014 door het fonds ondersteunde uitvoeringen en maak een kwantitatieve vergelijking tussen de door het fonds ondersteunde uitvoeringen in 2012, 2013 en 2014.
2. Wat zijn de verschillen tussen enerzijds muziek en anderzijds theater/dans/muziektheater in 2013/2014 en 2012?
3. Zijn de kwantitatieve ontwikkelingen tussen 2012 en 2014 in lijn met de beoogde doelen volgens de meerjarige activiteitenregeling 2013-2016?
4. In hoeverre kunnen de kwantitatieve ontwikkelingen tussen 2012 en 2014 worden toegeschreven aan de berekeningssystematiek van de subsidie?

Aanpak

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van cijfermatige gegevens van het fonds. Voor de eerste analyse is door middel van een enquête en interviews aanvullende informatie verzameld. Voor dit tweede onderzoek is ervoor gekozen dit niet nogmaals te doen. Wel wordt teruggegrepen op de resultaten van het eerder uitgevoerde onderzoek. Puntsgewijs worden de vragen beantwoord.

Vraag 1: Maak een kwantitatieve analyse van de in 2014 door het fonds ondersteunde uitvoeringen en maak een kwantitatieve vergelijking tussen de uitvoeringen in 2012, 2013 en 2014.

Voordat we uitvoeringen analyseren, bestuderen we eerst de groep fondsinstellingen.

Tabel 1 aantal instellingen

	2012	%	2013 en 2014	%
Dans	8	6,8%	14	17,1%
Muziek	37	31,4%	17	20,7%
Muziektheater	10	8,5%	6	7,3%
Theater	41	34,7%	32	39,0%
Subtotaal	96		69	
Festivals	22	18,6%	13	15,9%
Eindtotaal	118	100,0%	82	100,0%

In 2012 ondersteunde het fonds 118 instellingen en festivals. In 2013 is dit gedaald naar 82; een daling van 31%.¹ In 2014 bleef het aantal instellingen op gelijk niveau als in 2013. De reden is dat de subsidietoewijzingen voor twee jaar gelden. Als onderdeel van de populatie zijn tussen 2012 en 2013/2014 dans- en theaterinstellingen gestegen; dans van 7 naar 17% en theater van 35 naar 39%. De andere disciplines zijn in aandeel gedaald.

Festivals

Festivals vormen binnen de populatie ondersteunde instellingen een aparte categorie. Zij zijn in de regel presenterend en niet producerend, hun uitvoeringen vinden vrijwel uitsluitend plaats in de standplaats en buitenlandse aspiraties zijn meestal niet aan de orde. Bovendien is het doel van deze analyse om te kijken naar de effecten van de vernieuwde regeling op de producerende instellingen. De festivalregeling is niet fundamenteel veranderd ten opzichte van de periode 2009-2012. Reden voor ons om festivals alleen waar aan de orde in de berekeningen te betrekken.

Wanneer we kijken naar de verdeling van vestigingsplaats van festivals dan leidt dit tot het volgende overzicht:

Tabel 2 vestigingsplaats instellingen

	2012	%	2013 en 2014	%
Amsterdam	6	27,3%	2	15,4%
Den Haag	0	0,0%	0	0,0%
Rotterdam	4	18,2%	1	7,7%
Utrecht	3	13,6%	3	23,1%
Oost	1	4,5%	1	7,7%
West	2	9,1%	0	0,0%
Zuid	4	18,2%	3	23,1%
Noord	2	9,1%	3	23,1%
Midden	0	0,0%	0	0,0%
Overzeese rijkdelen	0	0,0%	0	0,0%
Eindtotaal	22	100,0%	13	100,0%

¹ Er is sprake van 82 honoreringen en 81 instellingen. Orkater ontvangt ondersteuning voor twee aanvragen.

In 2013/2014 werden ten opzichte van 2012 relatief minder festivals in Amsterdam, Rotterdam en landsdeel West ondersteund. Daarentegen werden er relatief meer in Utrecht en in de landsdelen Zuid en Noord ondersteund.

Vestigingsplaats instellingen

Ondersteunde producerende instellingen (niet zijnde festivals) bevinden zich in:

Tabel 3 vestigingsplaats producerende instellingen

	2012	%	2013 en 2014	%
Amsterdam	52	54,2%	40	58,0%
Den Haag	3	3,1%	2	2,9%
Rotterdam	5	5,2%	4	5,8%
Utrecht	9	9,4%	5	7,2%
Oost	5	5,2%	1	1,4%
West	10	10,4%	6	8,7%
Zuid	5	5,2%	6	8,7%
Noord	2	2,1%	2	2,9%
Midden	4	4,2%	3	4,3%
Overzeese rijkdelen	1	1,0%	0	0,0%
Eindtotaal	96	100,0%	69	100,0%

De instellingen (inclusief festivals) zijn verspreid over het gehele land maar de verdeling van standplaats wijkt in 2013/14 iets af van die in 2012. In de Randstad (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, stad Utrecht en landsdeel West) waren in 2012 94 instellingen gevestigd (80%). In 2013 waren dit er 63 (77%). Er is dus sprake van een heel kleine, relatieve daling van het aandeel randstedelijke instellingen ten gunste van het aandeel instellingen in de andere regio's.

Aantallen uitvoeringen

In 2012 hebben de 118 ondersteunde organisaties samen 11.174 uitvoeringen verzorgd. Exclusief festivals waren dit er 8.076, zie tabel 4. In 2013 hebben de fondsinstellingen exclusief festivals 8.129 uitvoeringen gespeeld en in 2014 8.093. Na een stijging in 2013 is er sprake van een daling van een half procent in 2014.

Tabel 4 uitvoeringen totaal

	2012	2013	2014
Discipline	N=96 ²	N=69	N=69
Dans	732	2.207	2.251
Muziek	2.373	1.501	1.567
Muziektheater	571	463	492
Theater	4.400	3.958	3.783
Eindtotaal	8.076	8.129	8.093

² In diverse tabellen staat N weergegeven. N betekent het aantal waarnemingen, bijvoorbeeld het aantal uitvoeringen of het aantal instellingen. Heeft een instelling op een onderdeel 0 ingevuld dan tellen we die instelling wel mee. Indien een instelling een vraag niet heeft beantwoord dan tellen we die instelling in de analyse niet mee.

Van 2012 naar 2013 laat dans de grootste absolute groei zien: een toename van 732 naar 2.207 uitvoeringen, zie tabel 4. Jeugddansgezelschap De Stilte heeft met 706 uitvoeringen een groot aandeel in deze toename. Een andere oorzaak van de toename is de groei in het aantal instellingen. In 2013/2014 ondersteunde het fonds 14 dansinstellingen tegen 8 in 2012, zie tabel 5. De daling van het aantal muziekinstellingen van 37 naar 17 in dezelfde periode is mede de oorzaak van een afname van 806 (2.373 -/ 1.567) muziekuitvoeringen.

Tabel 5 uitvoeringen gemiddeld

Discipline	2012		2013		2014	
	N	gem	N	gem	N	Gem
Dans	8	92	14	158	14	161
Muziek	37	64	17	88	17	92
Muziektheater	10	57	6	93	6	82
Theater	41	101	32	124	32	118
Eindtotaal	96	84	69	118	69	117

Voor de analyse van uitvoeringen abstraheren we zoals gezegd van festivals. In 2012 geldt dan N=96. Dit zijn instellingen waar data van bekend zijn en niet zijnde festivals. Zij voerden in 2012 gemiddeld $(8.076/96=)$ 84 uitvoeringen op. In 2013 speelden de gesubsidieerde instellingen $(8.129/69)$ gemiddeld 118 uitvoeringen, een stijging van 40,4%. 2014 laat een lichte daling zien naar gemiddeld 117 uitvoeringen.

Coproducties

Gesubsidieerde instellingen leveren namen aan van producties en geven daarbij aan of het nieuwe producties betreft of reprises en/of coproducties. Als verschillende fondsinstellingen gezamenlijk een coproductie uitbrengen, dan kunnen we spreken van twee, soms drie producties, of van een dubbeltelling. Bij een coproductie met een niet-ondersteunde instelling doet het aspect van dubbeltellingen zich niet voor.

We hebben gekeken naar uitvoeringen en concerten inclusief schoolvoorstellingen. Over 2012 zijn geen titels bekend waardoor het aantal coproducties niet kan worden vastgesteld. In 2013 waren er 195 coproducties waarvan 25 tussen fondsinstellingen. Coproducties werden in totaal 2.598 keer opgevoerd. In 2014 waren er 208 coproducties waarvan 19 tussen fondsinstellingen. Er werden 2.392 uitvoeringen van coproducties geteld.

Tabel 6 coproducties

	2013	2014
Uitvoeringen totaal	8.098	8.093
Coproducties totaal	195	208
Coproducties tussen fondsinstellingen	25	19
Uitvoeringen in coproductie	2.598	2.392
Uitvoeringen coproducties met andere fondsinstellingen	850	611
Fondsinstellingen die met andere fondsinstellingen coproduceren	30	19

In 2013 zochten 30 oftewel 43,4% (30/69) instellingen samenwerking met andere fondsinstellingen. In 2014 waren dit er 19 oftewel 27,5% (19/69). Grofweg kunnen we stellen dat in 2013/2014 gemiddeld 35% van de fondsinstellingen een of meer coproducties met elkaar heeft gemaakt.

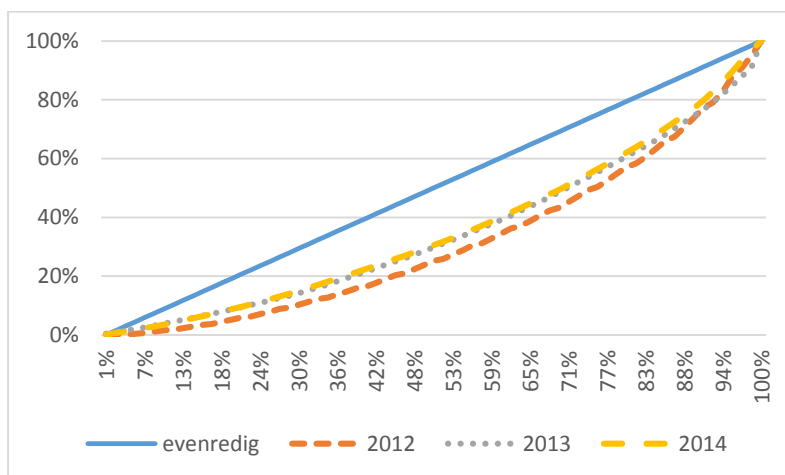
De data van het fonds bevatten 850 respectievelijk 611 uitvoeringen die in 2013 en in 2014 door twee of drie fondsinstellingen als aparte uitvoeringen zijn aangemeld. Men kan redeneren dat deze uitvoeringen niet als

aparte uitvoeringen zouden moeten worden geteld. Voor de desbetreffende instellingen zijn het unieke uitvoeringen. We hebben er daarom voor gekozen om dubbeltellingen van uitvoeringen niet uit de tabellen te halen. Het is wel iets om bij de interpretatie van effecten van door het fonds uitgevoerde regelingen in het achterhoofd te houden. Het fonds sluit met deze werkwijze aan bij de tellingen die door het ministerie van OCW worden gehanteerd voor de jaarlijkse publicatie Cultuur in Beeld.

Verdeling uitvoeringen

Gemiddelden zeggen niets over de verdeling van een gemeten grootheid. Voor een nadere analyse van de verdeling van instellingen gerelateerd aan het aantal uitvoeringen, maken we gebruik van de zogenaamde Lorenzcurve³. Hiervoor zetten we alle instellingen op een rij. Degenen met de minste uitvoeringen staan voorop en de grootste achteraan. Als elk instelling evenveel uitvoeringen zou uitvoeren, ontstaat een rechte lijn van 45%. Hoe groter de buik (afstand van de doorgetrokken lijn tot de curve) hoe groter de verschillen tussen in dit geval het aantal uitvoeringen per instelling. Uit de analyse blijkt dat in 2012 de 50% kleinste instellingen goed waren voor 24% van alle uitvoeringen. In 2013 en in 2014 waren de kleinste 50% goed voor 29% van alle uitvoeringen. Dit betekent dat er sinds 2013 relatief meer kleine en minder grote instellingen worden ondersteund. Ook als wordt geabstraheerd van een uitzonderlijke waarneming als De Stille, met 706 uitvoeringen in 2013, blijft deze conclusie geldig. In alle onderzochte jaren waren de grootste 10% instellingen goed voor ongeveer 25% van de uitvoeringen.

Tabel 7 verdeling aantal uitvoeringen

Locatie

De indruk bestaat dat podiumkunsten steeds vaker een plek zoeken waar een uitvoering in de ogen van de makers beter tot hun recht komt dan in een traditioneel lijsttoneel of zwarte doos. Ook zoeken theatermakers plekken met een lage drempel voor het publiek of een onderscheidende ambiance waarin hun uitvoeringen beter tot hun recht komen. In 2014 heeft het fonds data verzameld over soort speelplekken.⁴ Van de 8.093 activiteiten werd 53% (4.304/8.093) op een Nederlands podium uitgevoerd. De andere helft wordt in theaters in het buitenland of op alternatieve locaties uitgevoerd.

³ In het algemeen wordt de Lorenzcurve gebruikt om inkomensongelijkheid te visualiseren.

⁴ Over 2013 zijn wel de namen van speelplekken bekend maar niet het soort speelplek.

Tabel 8 locatie uitvoeringen

	2014 aantal uitvoeringen
Buitenland	1.452
Buurthuis	30
Festivalterrein	484
Openluchtlocatie	271
Overige locatie	865
Podium	4.304
School	683
Verzorgingshuis	4
Eindtotaal	8.093

Nieuwe producties en reprises

In 2012 bedroeg het gemiddelde aantal producties per instelling 7,3 (669/92); in 2013 bedroeg het gemiddelde 7,9 producties per instelling (542/69); in 2014 waren dat er 8,4 (569/68). Het absolute aantal producties is van 2012 op 2013 sterk gedaald en in 2014 iets gestegen. Het aantal reprises per instelling is gedaald van gemiddeld 4,1 (390/95) in 2013 naar 3,3 (221/68) producties in 2014. Een kleine slag om de arm wordt gehouden voor 2012 omdat destijds niet elke instelling de data voor reprises op dezelfde wijze heeft aangeleverd. De resultaten van 2013 en 2014 kunnen zonder voorbehoud met elkaar worden vergeleken. Het jaar 2014 was artistiek gezien (gemiddeld aantal nieuwe producties) daarmee een productiever jaar dan 2013.

Tabel 9 nieuwe (co)producties en reprises

	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Discipline	nieuwe (co)producties			reprises		
	N=92	N=69	N=68 ⁵	N=95	N=69	N=68
Dans	26	124	137	20	83	62
Muziek	466	254	259	247	55	73
Muziektheater	26	33	39	13	19	7
Theater	151	131	134	110	100	79
Totaal	669	542	569	390	257	221
Gemiddeld	7,27	7,86	8,37	4,11	3,72	3,25

Het aantal nieuwe dansproducties is tussen 2012 en 2014 verviervoudigd van 26 naar 137, zie tabel 9. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan het grotere aantal dansinstellingen (14 versus 8), aan Korzo en Het Veemtheater en aan het feit dat in 2012 een enkele instelling geen data heeft aangeleverd. Bij reprises valt op dat bij dans het aantal reprises in 2013 is verviervoudigd en in 2014 is teruggedaald naar een verdrievoudiging waarbij er een stijging van het aantal nieuwe producties kan worden geconstateerd. Bij theater is het aantal nieuwe (co)producties in 2013 met 13% gedaald en in 2014 redelijk gestabiliseerd met een stijging van drie producties. Bij muziek is de verandering van zowel nieuwe producties als reprises groot. De verklaring voor deze verandering ligt waarschijnlijk in de telwijze van producties. In 2012 hebben enkele muziekinstellingen in de geïmproviseerde muziek elke speelbeurt als nieuwe productie aangemerkt. Over 2013 en 2014 was dit niet het geval.

⁵ Eén instelling heeft geen data aangeleverd over (co)producties.

Tabel 10 uitvoeringen en producties

	2012			2013			2014		
	uitvoering	productie	gemiddeld	uitvoering	productie	gemiddeld	uitvoering	productie	gemiddeld
	N=100			N= 69			N=68		
Dans	732	46	15,9	2.207	207	10,7	2.251	199	11,3
Muziek	2.373	713	3,3	1.501	309	4,9	1.567	332	4,7
Muziektheater	571	39	14,6	463	52	8,9	492	46	10,7
Theater	4.400	261	16,9	3.958	231	17,1	3.783	213	17,8
Eindtotaal	8.076	1.059	7,6	8.129	799	10,2	8.093	790	10,2

Het gemiddelde aantal uitvoeringen van een productie is in 2013 34% hoger dan in 2012 (10,2/7,6) en het absolute aantal uitvoeringen is met 2,6 uitvoeringen per productie gestegen, zie tabel 10. In 2014 is het gemiddeld aantal uitvoeringen met circa 10,2 ongewijzigd gebleven. Uitvoeringen en theaterproducties laten gemiddeld langere speellijsten zien, dans- en muziektheater kortere.

Verdeling over Nederland

Tabel 11 uitvoeringen per regio

	2012		2013		2014	
Amsterdam	1555	23,2%	1.531	22,5%	1.459	22,0%
Den Haag	342	5,1%	427	6,3%	373	5,6%
Rotterdam	605	9,0%	375	5,5%	333	5,0%
Utrecht	534	8,0%	519	7,6%	358	5,4%
Noord	765	11,4%	786	11,6%	651	9,8%
West	1016	15,2%	1.244	18,3%	1.206	18,2%
Oost	565	8,4%	506	7,5%	590	8,9%
Midden	428	6,4%	421	6,2%	545	8,2%
Zuid	886	13,2%	982	14,5%	1.128	17,0%
Totaal	6696	100,0%	6.791	100,0%	6.643	100,0%

Als we naar de verdeling van uitvoeringen over Nederland kijken dan valt op dat met uitzondering van Den Haag het aantal uitvoeringen in de grote steden de laatste jaren procentueel is gedaald en behalve in landsdeel Noord in de overige gebieden is toegenomen. Dit lijkt haaks te staan op het beeld dat cultuur zou verstedelijken maar het is in lijn met het door het fonds gehanteerde beleid met betrekking tot spreiding.

Kijken we naar het absoluut aantal uitvoeringen dan is tussen 2012 en 2014 in landsdeel West en Midden het aantal uitvoeringen gestegen en in de andere gebieden gedaald of vrijwel ongewijzigd gebleven.

Buitenland

Tabel 12 uitvoeringen in het buitenland

	2012		2013		2014	
Discipline	vst	N=76	vst	N=61	vst	N=58
Dans	170	8	345	13	433	13
Muziek	440	32	350	17	357	17
Muziektheater	46	4	69	6	53	3
Theater	724	32	574	25	607	25
Eindtotaal	1380	76	1.338	61	1.450	58

In 2012 traden 76 van de 96 (79%) instellingen op in het buitenland, zie tabel 12. In 2013 waren dit er 61 van de 69 (88%) en in 2014 traden 58 van de 69 instellingen (84%) op in het buitenland.

In 2012 werden er buiten de festivals 1380 uitvoeringen in het buitenland gepresenteerd. Dit is 17,1% van het totaal aantal uitvoeringen (1380/8.076), zie tabel 13. In 2013 was dit 16,4% (1.338/8.129) en in 2014 17,9% (1.450/8.093). Het buitenland blijkt hiermee grosso modo in gelijkblijvende mate aantrekkelijk te zijn om uitvoeringen te spelen.

Tabel 13 disciplines in het buitenland

	totaal	in buitenland	%	totaal	in buitenland	%	totaal	in buitenland	%
Discipline	2012			2013			2014		
Dans	732	170	23,2%	2.207	345	15,6%	2251	433	19,2%
Muziek	2.373	440	18,5%	1.501	350	23,3%	1567	357	22,8%
Muziektheater	571	46	8,1%	463	69	14,9%	492	53	10,8%
Theater	4.400	724	16,5%	3.958	574	14,5%	3783	607	16,0%
Totaal	8.076	1380	17,1%	8.129	1.338	16,5%	8093	1.450	17,9%

Binnen de diverse genres wordt muziek procentueel het meest in het buitenland uitgevoerd, in 2014 op de voet gevolgd door dans, zie tabel 13. Vreemd genoeg wordt muziektheater procentueel weinig in het buitenland opgevoerd. De reden kan zijn dat het hier een kleine populatie betreft. Als twee muziektheaterinstellingen een jaar niet in het buitenland optreden heeft dat procentueel gezien grote invloed.

De 5 instellingen met de meeste uitvoeringen in het buitenland zijn in 2012: Oefening de Kunst (muziek), Anouk van Dijk (dans), Dood Paard (theater), Beumer en Drost (theater) en Calefax (muziek). Bij elkaar 265 uitvoeringen en 19,2% van het totaal aantal in het buitenland gespeelde uitvoeringen.

De 5 instellingen met in 2013 de meeste uitvoeringen in het buitenland zijn: ICKAmsterdam (dans), Instant Composers Pool (pop/jazz/wereldmuziek), Het Veemtheater (dans), Korzo (dans) en Room with a view (theater). Zij traden 330 keer in het buitenland op, 24,6% van alle uitvoeringen in het buitenland.

In 2014 voerden Room with a view (theater), De Stille (dans), Korzo (dans), Hotel Modern (theater) en Het Veem Theater met 439 uitvoeringen het internationale klassement aan. Zij waren goed voor 30,2% van alle in het buitenland gespeelde uitvoeringen.

Schooluitvoeringen

Tabel 14 uitvoeringen onderwijs

	2012	2013	2014	2014/2012
Discipline				
Dans	104	885	825	793%
Muziek	114	179	181	159%
Muziektheater	49	32	53	108%
Theater	402	293	469	117%
Totaal	669	1.389	1.528	228%

Het aantal schooluitvoeringen is tussen 2012 en 2013/2014 meer dan verdubbeld, waarbij dans bijna is verachtvoudigd. Deze stijging komt voor 70% door De Stille. In 2014 liet theater een grote stap voorwaarts zien van 402 optredens in 2012 naar 469, een stijging van 16,6%. In alle disciplines werden in 2014 meer schooluitvoeringen uitgevoerd dan in 2012.

Vraag 2: Wat zijn de verschillen tussen enerzijds muziek en anderzijds theater/dans/muziektheater in 2012, 2013 en 2014?

Voor deze vraag hebben wij de discipline muziek afgezet tegen theater/dans/muziektheater in de jaren 2012, 2013 en 2014.

Tabel 15 vergelijking muziek versus theater/dans/muziektheater

Vergelijking 2012, 2013, 2014 muziek versus overig (theater, dans en muziektheater)								
	Muziek 2012	Muziek 2013	Muziek 2014	2014/2012	Overig 2012	Overig 2013	Overig 2014	2014/2012
instellingen	37	17	17	45,9%	59	55	55	93,2%
uitvoeringen	2.373	1.501	1.567	66,0%	5.703	6.628	6.526	114,4%
nieuwe producties	466	254	259	55,6%	203	288	310	152,7%
reprises	247	55	73	29,6%	243	202	148	60,9%
buitenland	440	350	357	81,1%	940	988	1.093	116,3%
gem. aantal uitvoeringen	64	88	92	143,8%	97	121	119	122,7%

Het totaal aantal uitvoeringen is bij de muziekinstellingen tussen 2012 en 2013 gedaald van 2.373 naar 1.501 en bij de andere instellingen gestegen van 5.703 naar 6.628. In 2014 zijn ten opzichte van 2013 de muziekinstellingen 66 keer (1.567 -/ 1.501) oftewel 4,3% vaker gaan concineren en de andere instellingen 102 keer (6.528 -/ 6.628) oftewel 1,5% minder gaan optreden.

Tussen de ontwikkeling van enerzijds muziek en anderzijds theater/dans/muziektheater zitten in de periode 2012 en 2013 opmerkelijke verschillen. Tussen 2013 en 2014 doen zich minder significante wijzigingen voor. Er springen er twee uit: het aantal reprises is van 2013 op 2014 bij muziek van 55 naar 73 (32,7%) sterk toegenomen en bij de overige genres van 202 naar 148 (-26,8%) sterk afgenomen.

Het buitenland blijft trekken. De 17 muziekinstellingen speelden in 2014 357 keer in het buitenland (gemiddeld 21 keer) en de overige 55 instellingen 1.093 keer (gemiddeld 19,8 keer).

In 2014 valt op dat de productiviteit van de muzikensembles ten opzichte van 2012 met 43,7% is toegenomen van 64 uitvoeringen, via 88 keer in 2013, naar 92 uitvoeringen per instelling op jaarbasis in 2014. Deze groei is niet toe te wijzen aan een specifiek ensemble. Het aantal uitvoeringen per instelling is over de gehele linie toegenomen. De theater-, muziektheater- en dansinstellingen hebben in dezelfde periode een stijging gerealiseerd van 22,6% (119 versus 97).

Vraag 3: Zijn de kwantitatieve ontwikkelingen tussen 2012 en 2014 in lijn met de beoogde doelen volgens de meerjarige activiteitenregeling 2013-2016?

Het fonds voerde tot 2013 de Deelregeling vierjarige subsidies Podiumkunstinstituten 2009-2012 uit.⁶ Het doel van deze regeling staat verwoord in artikel 2 en behelst bevordering van de kwaliteit en diversiteit in het produceren en programmeren van professionele muziek, dans en theater en in het opbouwen en bereiken van een publiek daarvoor in heel Nederland en het buitenland, alsmede ter bevordering van cultureel ondernemerschap.

Vanaf 2013 voert het fonds de Deelregeling meerjarige activiteitensubsidie Fonds Podiumkunsten 2013-2016 uit. De formele doelstelling van deze regeling wijkt op hoofdlijnen niet af van de eerdere deelregeling. Wel wijken de subdoelstellingen af van de eerdere regeling. Een belangrijke subdoelstelling is onder andere om met behulp van een andere berekeningssystematiek een 'gezondere' aanbod-afnamerelatie te bewerkstelligen. De regeling benoemt tevens een aantal na te streven factoren zoals kwaliteit, pluriformiteit, spreiding en cultureel ondernemerschap. De hoofdvraag van deze tweede analyse is het bestuderen van de kwantitatieve ontwikkelingen en te bezien of er een relatie is met de gewijzigde berekeningssystematiek. Wij hebben dit op beperkte schaal kunnen doen voor pluriformiteit en spreiding. Voor de factor cultureel ondernemerschap zou aanvullend onderzoek nodig zijn. Ook kwaliteit is een factor die in deze kwantitatieve analyse niet gemeten kan worden. Om te bepalen of de artistieke kwaliteit in 2013 en in 2014 is toegenomen, zou een andere analyse moeten worden toegepast.

Pluriformiteit is gedeeltelijk af te meten aan de verhouding van disciplines binnen de door het fonds gesubsidieerde instellingen. Pluriformiteit omvat in de definitie van het fonds ook de verdeling van subgenres binnen de disciplines. Beperken wij ons tot de disciplines dan blijkt dans te zijn toegenomen van 7 naar 17% van het aantal gesubsidieerde instellingen (+ 75%), waardoor het een groter deel van het totaalaanbod van instellingen vormt. Theater vormde in 2014 39% van het totaal aan gesubsidieerde instellingen ten opzichte van 35% in 2012. Muziektheater vormt in 2014, ten opzichte van 2012, een relatief kleinere groep instellingen: van 8% naar 7%. Muziek is gedaald van 31 naar 21% van het aantal instellingen. Deze verschuiving van aantallen beïnvloedt het aanbod in de diverse disciplines, in het bijzonder dat van de discipline dans en muziek. In 2014 heeft zich geen verandering in dit landschap voorgedaan.

De procentuele verdeling van disciplines over het land is - zoals bij vraag 1 beantwoord - na 2012 in beperkte mate gewijzigd. Buiten muziektheater is er geen sprake van significante verschuivingen in het relatieve aanbod per stad en landsdeel. In welke mate de absolute aantallen voldoen aan het criterium spreiding is door ons niet te beantwoorden. Hier spelen factoren een rol zoals de vraag vanuit de markt en de spreiding van de bevolking.

⁶ Bron: Inleiding bij deelregeling meerjarige activiteitensubsidies Fonds Podiumkunsten 2013—2016

Vraag 4: In hoeverre kunnen de kwantitatieve ontwikkelingen tussen 2012 en 2014 worden toegeschreven aan de berekeningssystematiek van de subsidie?

Voor de eerste analyse hebben wij de ondersteunde instellingen op een aantal onderwerpen ondervraagd. Voor de tweede analyse hebben wij geen herhalingsonderzoek verricht. Evenmin gaan wij hier de resultaten herhalen. Wij hebben gekeken welke uitkomsten, resultaten en beweringen uit het eerste onderzoek nader kunnen worden onderbouwd met de data uit 2014. Wederom moet hierbij in acht worden genomen dat de resultaten uit de analyse altijd vanuit het perspectief van de gesubsidieerden zijn opgetekend.

Stellingen:

De berekeningssystematiek bevordert dat instellingen meer uitvoeringen opvoeren.

In 2012, 2013 en 2014 was het gemiddelde aantal uitvoeringen 84, 119 en 117. Tijdens de nieuwe systematiek was het gemiddelde aantal hoger dan ervoor. Uit de enquête bleek dat de berekeningssystematiek instellingen prikkelt hun output te vergroten. De uitkomsten zijn in lijn met de stelling. Of er sprake is van een causale relatie weten we niet.

Instellingen investeren in het opbouwen van een sterkere band met de stad/regio waarin zij zijn gevestigd.

Tabel 16 bezoekers standplaats

	2012			2013			2014		
	totaal	standplaats	%	totaal	standplaats	%	totaal	standplaats	%
bezoekers	1.512.652	390.675	25,8%	1.427.138	319.017	22,4%	1.657.127	381.307	23,0%
uitvoeringen	8.076	2.166	26,8%	8.129	2.029	25,0%	8.093	1.965	24,3%

Instellingen geven aan dat zij investeren in een sterkere band met de stad/regio. Als we de aantallen bezoekers en uitvoeringen in de standplaats afzetten tegen het totaal aantal bezoekers en uitvoeringen, dan blijkt dat zij na 2012 relatief juist minder optreden in de eigen standplaats en er ook relatief minder publiek trekken. Als we de analyse beperken tot macrocijfers dan lijkt de stelling dan ook niet houdbaar. Op het niveau van instellingen hebben in 2012 11 instellingen aangegeven geen bezoekers en/of geen uitvoeringen te hebben in de standplaats. In 2014 trad elke instelling op in de standplaats. Hier zien we dus een toename van betrokkenheid bij de standplaats. De stelling kan hiermee niet eenduidig worden verworpen of geaccepteerd. Het gaat wel te ver om zonder nuancering te stellen dat de betrokkenheid met de standplaats zou zijn toegenomen.

De noodzaak voor het verwerven van meer eigen inkomsten kan aanleiding zijn om meer internationale uitvoeringen te programmeren of produceren.

Als hier wordt bedoeld dat men gemiddeld vaker in het buitenland optreedt, dan blijkt dit slechts marginaal uit de procentuele ontwikkeling van het totaal aantal speelbeurten in het buitenland tussen 2012 en 2014. Het percentage instellingen dat optreedt in het buitenland, neemt wel toe. Of er een causale relatie is met de berekeningssystematiek weten wij niet.

Conclusies

De belangrijkste vraagstelling van deze tweede studie is of en in hoeverre er kwantitatieve veranderingen in het aanbod zijn opgetreden als gevolg van de gewijzigde berekeningssystematiek voor meerjarige subsidie. De algemene vraagstelling is vervolgens gesplitst in vier vragen. Voor het beantwoorden van de vragen konden wij gebruikmaken van objectieve informatie afkomstig van het fonds. Hierbij zij aangetekend dat de informatie verzameld in 2012 niet op alle punten identiek is aan die in 2013 en die in 2014, en dat niet alle instellingen in 2012 volledige informatie hebben aangeleverd. Bovendien is er sprake van overlapping in aantallen door bijvoorbeeld coproducties die wij voor 2013 en 2014 wel maar voor 2012 niet uit de data konden filteren. De overlappingen zijn daarom niet uit het databestand gehaald.

De belangrijkste algemene conclusie van deze tweede analyse is dat de indicaties uit de eerste analyse aan de hand van de resultaten uit 2014 nagenoeg niet behoeven te worden aangepast. De indicaties hebben een grotere waarde gekregen omdat zij over 2013 en 2014 konden worden gemeten en veelal consistent waren. Het had kunnen zijn dat bijvoorbeeld door psychologische factoren zoals onzekerheid, teleurstelling of boosheid in 2013 bovenmatig zou zijn gereageerd op de ingrijpende wijzigingen eind 2012. Dergelijk gedrag kan buiten de podiumkunsten worden geconstateerd bij bijvoorbeeld een snelle, sterke stijging van de benzineprijzen. De eerste reactie is dat men minder tankt waarna dit effect gedurende de tijd wegebt en het oude gedrag terugkomt. Bij de podiumkunsten is sprake van een eenmalige forse ingreep die voor zover nu uit de data kan worden gedestilleerd direct tot een nieuwe constellatie en bestendig gedrag heeft geleid. We zien in 2014 geen inhaaleffecten of aanpassing op welk terrein dan ook. We zien hoogstens lichte ontwikkelingen bij enkele indicatoren zoals het aantal optredens in het buitenland.

Een belangrijke constatering uit 2013 geldt ook voor 2014. Het had weinigen verbaasd als de totale output van de fondsinstellingen als gevolg van de sterke subsidiedaling in 2013/2014 kleiner zou zijn dan in 2012. Dit is niet geval. Afgezien van mogelijke dubbeltellingen is er ook in 2014 nog steeds sprake van een kleine stijging. Er zijn verschillende redenen aan te voeren waarom er geen daling is opgetreden (bijvoorbeeld De Stilte en exogene ontwikkelingen aan de afnamekant). Het is daarom niet aan te tonen in hoeverre de gewijzigde berekeningssystematiek de oorzaak is van het zich niet voordoen van een daling. De signalen van diverse respondenten die duidelijk maken dat met de gewijzigde systematiek vaker spelen wordt beloond, versterken de indruk dat de berekeningssystematiek een positieve rol speelt in de kwantitatieve output van instellingen. In 2014 heeft dit gedrag zich voortgezet.

Tabellen

Tabel 1 aantal instellingen.....	3
Tabel 2 vestigingsplaats instellingen	3
Tabel 3 vestigingsplaats exclusief festivals.....	4
Tabel 4 uitvoeringen totaal	4
Tabel 5 uitvoeringen gemiddeld.....	5
Tabel 6 verdeling aantal uitvoeringen.....	6
Tabel 7 locatie uitvoeringen	7
Tabel 8 nieuwe (co)producties en reprises	7
Tabel 9 uitvoeringen en producties.....	8
Tabel 10 uitvoeringen per regio	8
Tabel 11 uitvoeringen in het buitenland	9
Tabel 12 disciplines in het buitenland	9
Tabel 13 uitvoeringen onderwijs.....	10
Tabel 14 vergelijking muziek versus theater/dans/muziektheater.....	11
Tabel 15 bezoekers standplaats	13